

SETOMAA

ilmub aastast 1995

Õiglane hinnalangus

Soodusviisade maksumuse võimalik vähenemine enam kui kaks korda on äärmiselt tervitatav. Varem tuli soodustingimustel tasulise viisa saamiseks korraga käia välja 1250 krooni, mis rahva praeguste sissetulekute juures on küllalt krõbe summa.

Praegu võib tasuta viisa saada 2000 inimest. Kui varem mahtusid nende hulka kõik, kel kontrolljoone taga lähedasi sugulasi ning maksma pidid vaid ülejäänud kategooriate esindajad, siis tuleval aastal prognoosi kohaselt enam mitte.

Oletades, et kontrolljoone taha jäänud talu või sugulaste hauda tahab külastada mitu pere liiget, võib pelgalt viisadele kuluda tuhandeid kroone. Ja Setomaal ei teeni ju inimesed sama palju kui Tallinnas, kust Viimsi häärberisse sõitmiseks viisat ei nõuta.

Kel sissetulek võimaldab, saab Tartus või Tallinnas ühekordse viisa kätte 700 krooniga ja aastase enam kui 2500 krooniga tunduvalt väiksema vaevaga ning palju kiiremini. Asi pole ka pelgalt rahas.

Rääkimata viisa maksumusest elavad paljud setomaa-lased täna absurdses olukorras, kus oma esivanemate kodu või haudade külastamiseks tuleb kõigepealt läbida bürokraatlik kadalipp. Nii jutustab tänases lehenumbri selle aasta kuninga rätsepaks tituleeritud Miralda Višnev, mismoodi sai varem Jatsmani külast Värskas kooliski käia. Otseteed oli ainult kuus kilomeetrit. Nüüd tuleb neil autoga teha kümnete kilomeetrite pikkune ring, mõnikord veeta aega Koidula piiripunkti järjekorras. Ja kõike seda vaid selleks, et sõita oma esivanemate koju!

Kui hinnalangus tõeks osutub ja tuleval aastal peavad tasulise viisa saajad maksma 1250 krooni asemel 550, kergendab see paljude üle kontrolljoone reisijate saatust. Kui Venemaa ei ole nõus Petserimaast loobuma ega ka allakirjutatud piirilepingut jõustama, on viisa saamise tingimuste soodsamaks muutumine üks väheseid võimalusi olukorda leevendada. Samas kui Läti odavama õlle järele ja Hispaaniasse puhkama pääseb uuest aastast üldse passi näitamata, ei tohiks Petserimaa inimeste huvisid unustada. Omaste kalmule ning esivanemate tallu peab saama üldse ilma viisata!

Lehte tegevä:

Toimetaja – Taro Igor, tel. 7954494, mob.5273985, e-post: igor.taro@setomaa.ee

Kiil – Sarvõ Õio

Makett ja külesäädmine – Taro Julia

Kirätsura: Nutovi Mirjam, Hõrna Maar'a, Sarvõ Õio, Lillagu Anti, Riitsaare Evar, Saarestiku Teele, Linnamäe Lauri, Ilvese Aapo, Kauksi Ülle, Hõrna Aare, Matvei Arvi, Raudoja Ahto

Välläandja: Setomaa Valdade Liit

Trükjä: AS Printall

Lehe ilmumist tugõva Setomaa Kultuuriprogramm

Kiri Kiroda: Igor Taro

Setomaa ajaleht

Laossina küla

64301 Mikitamäe vald

vai igor.taro@setomaa.ee

Toimõndusõl om õigus kirju toimõnda ja naid lühendä

Milleperäst ma armasta Setomaad

HAMMERI LIIVI

Setomaa juurtega päälinnatütrik

Tallinnas kondiitrina töötav Hammeri Liivi kirotab, õt ku kuulõ sõnna Setomaa, sis kõgõ võtt süäme alt lämmäst ja tulõva' miilde nuu' ao' ku lats olli ja säääl mamma-papa man olli ja kar'ah käve. Olõ-õi' eiski ju seto ku imä ja esä omma' sündünü' Obinit-sah — esä Kõõru küläh, imä Tääglovah. Ma' olõ-õi' päälina tütrik — säääl sündünü', kasunu' ja kooli k' aunu'.

Üldäs, õt mi kõik olõ tulnu' umast latsõ-põlvõst. Tuu om õigõ kah. Tahasigi kirotä' uma latsõpõlvõ suvvist, mia' olõgi' viitnü' kõik Setomaal.

Ku kuulõ sõnna Setomaa, sis kõgõ võtt süäme alt lämmäst ja tulõva' miilde nuu' ao' ku lats olli ja säääl mamma-papa man olli ja kar'ah käve. Olõ-õi' eiski ju seto ku imä ja esä omma' sündünü' Obinit-sah — esä Kõõru küläh, imä Tääglovah. Ma' olõ-õi' päälina tütrik — säääl sündünü', kasunu' ja kooli k' aunu'.

Kerge tunnõh

Võrost läbi Obinita poolõ sõitõh om kõgõ süämel sääne kerge tunnõh nii ku' nakasi kodo joudma. Tuu om kotus, kohe kõõ tahasi minnä'. Tääglova küläh Kõivosteh naksi olõma jo' inne koolih k' aumist. Mammal-papal oll mukka' väiga rassõ, ma' olli sääne koir tütrilats! Minno sai õgalõ poolõ. Ku mamma-papa iist sai ar' paet, sis naabri Tiia and pessä' ka' ku' vaia. Tiia oll nii ku' imä iist.

Kar'ah k' auma naksi varra. Naabritalo latsõ' Riina ja Aivar käve' ka' kar'ah ütõh ja mõnikõrd vaeldumisi kah. Nimä' eläse' ka' no' Talinah. Meil om kõigil kolmõl üts aastak vahet. Mii' latsõ' umakõrda omma' jalki' pia ütevanu'. K' aumi liinahki' ütstõõsõga' läbi ja kõõ om suur hüämiil kokko saia'.

Õgas sis taha-as kar'ah k' avvu'. Hummogu oll rassõ üles tulla'. Undsõh oll maah viil ja jala' saiva' väiga likõst. Vahel lätsi ka' ütsindä kõõ kolmõ talo iist karja — säääl oll lehmä', lamba', hõhv. Ma' lätsi takah, uma tettü' piits peoh.

Kar'a mano tohi-is võtta' nõklo ütõh, a mii' õks tahtsõ säääl pupele rõivit ummõlda'. Mamma ütõh, õt kaotat nõgla ar', lehmä' söövä' sisse. Kar'a man olõ-õi' hüä ka' raamatut lukõ' vai taivast kaia'.

Sillaotsa Liidi oll sis raamadukogo man tüüh ja timä käest sai õks lugõmist tuudus. Taivast tahtsõ kõõlda tuud, õt mõnikõrd olli' pilve' inõmisõ muudu, a mõnikõrd jal' pini vai hobõsõ muudu. Juhtu ka' tuud, õt unõhti kar'a ar' ja sis mamma rüükse kotost moro päält ja näüdäs kulakut — midä tiit säääl, näe-ei' vai, eläjä' omma' rüäh!

Olõ-õs sis inäp aigu tai-vaeläjit kaia', oll vaia joosta' lehmi tagasi ajama. Mul-lõ miildüs täämbägi taivast kaia'.

Arva, õt tuugi' om tulnu' kar'ah k' aumisõ aost. Ku' pall'õ sai lastus hinnäst uja perve piteh alla. Tuukõrd paistuva' nuu' kotusõ' kõik nii korgõ', pedäjä' ja kõõ' pikä'!

Ku k' arapäivi olõ-õs, sis tahtsõ hummogu kavva maada'. Papa mitu kõrda tarrõ piteh ja ütõh, õt tul' üles, tütrekene, päiv paistus jo persehe. Kuuli õnnõ kuis mamma juusk pangõga lauda ja tarõ vahet.

Lätsi vällä kivitrepil pääl ja astsõ palja jalaga päävälämmä laigu sisse — tuu oll hüä tunnõh!

Ku sükus tull ja aig oll liina minnä', sis papa läts kapi alakarbi mano ja andsõ säält kar'ah k' aumisõ iist palga. Tuu raha iist sai ostõt midä kuuli vaia oll.

Riina sai Mari lumbih tsuklõmah k' autus kah. Mii' tiidse, õt tohi-i' minnä', a õks lätsi. Ütskõrd mäanegi klaasipala tõmmas mul varba nii katski, õt verd oll kõik kotusõ' täüs. Mammalõ tohi-is tuust kõõlda'.

Sis Riina opas, õt tiileht om kõgõ parep ruuih. Mul varbas — hüä, õt viil otsah, Riina kaksas tiilehe, süläs pääl ja pand jalalõ. Kõik sai kõrda! Õdagult, ku aig oll kodo minnä', ütli ütstõõsõlõ nii: «Hüvvä üüd, kirbalõ pall'õ tüüd!» Ma ütõle mõnikõrd nii ka' ummilõ latsilõ.

Kats kõrda nädälih oll kino Obinita koolimajah. Pilet mass 20 kopkat. Muntkõrd oll ka' kats kino. Sis mamma küüsse, õt mäane kino tuu nii kallis om — 40 kopkat.

Sai kinno

Kinno sai ka k' autus. Päivä oll vaia peedi' ja kardohka' ar' kitsku', sis sai kinno. No võeh, naa' virkse' paistu' sis pikä'! Nassar Eva käest sai pilet ostõt, tuud ma mälehtë. Tüümehe' olle' päivä rassõ pöllutüüd tennü', nimä' kah õdagu kinoh.

Muidogi olli ar' väsnü', mõnikõrd jäi kino aigu suikma. Mälehtë, õt ütõkõrd Hani Raivo jäi kino aigu magama ja norsas nii, õt tõõsõ' saas kinno kaia'. A kiäki' ütõles iistpuult midägi', õt tüünä'

VASTUKAJA

Eelmises Setomaa lehes oli Avo Suurvärava artiklis lk 10-11 Petseri Kloostri kohta mainitud, et neile kuuluvad aarded on jäljetult kadunud... Tegelikult toodi vähemalt üks osa neist 1970-ndatel Saksamaalt tagasi. Oli pidulik üleandmine ja ka Pihkva dessantlased olid selleks puhuks jalule aetud.

Hiljem olin ühe tuttavaga Kloostri ja see kõnetas ühte tuttavat munka. Tema väitis, et aarded olid viidud Ermitaaži restau-reerimisele. Kui tundsi me huvi, kas neid kunagi kusagil ka näha saab, laiuatas ta vaid käsi ja lausis: Kõik on Jumala kätes! Kindlasti on aarete saatusest teadlik Moskva Patriarhaat ja Aleksius II isiklikult. NSVL lagunemise aegu parseldati hulk museaalse väärtusega esemeid riigist välja. Arvatavasti rändas sama teed ka vähemalt osa nimetatud aardeid.

Ali Kikkas

no' külge, sis jääs vaiki! Koolimajah peeti pidosit kah. Säääl sai ka' k' autus. Muidogi' tuu edimäne armastusõ aig om ka' Setomaal, kuis tõistmuudu.

Kõik külätiid saiõ pääl kinno läbi k' autus inne ku' kodo min-tüs sai. Arno tull tüült vai poodimant ja ütõh, õt tiia-ai minkõ tsõõni' mu tiipääl omma'. Ma õks naka-as ütlemmä, õt ma tiia külh. Ilosa' ao' olli'!

Hää kotus

Papa ütõh, õt ku' tarõ põrmandut pühki', sis tulõ ask ka' nulgast ar' pühki', muido saa-ai' mehele! Ma sai mehele kül', õnnõ liinats' uralõ.

Poodi mano saa-as õga päiv. Õks paar kõrda nädälih. Ku väiga magusa iso pääl tull, sis Aivar opas, õt hämmä' leib likõst ja panõ' tsukrot vai moosi pääl. Või tuu oll hüä! Mamma tekse hüvvä süüki. Ütel õks mullõ, õt mine' kaksä' virkse päält kurslakka, tuud hüä suusti sisse panda'.

Vahel lätsi ka' ütsindä kõõ kolmõ talo iist karja — säääl oll lehmä', lamba', hõhv. Ma' lätsi takah, uma tettü' piits peoh.

Tuul aol tundsõ ma küll pia kõiki kohalikkõ traktoosistõ ja paapu. Kõõnõl Oll'õga, tiidse ku mii' puul oll Laiva Tat'õ vai Tiri Tepo.

Hallõ, õt mu' ummil latsil olõ-õi' olnu' säänest kotust koh olla' ja minkalõ mõtõlda' lämmä süämega' viil aastagidõ peräst. Ma olõ õnnõlik, õt mul om olnu' Tääglova. Tuu om kotus koh om pall'õ päivä, koh ma opsõ loodust kaema ja eläjit tundma. Minno hoiõti säääl ja kõõ oodõti. Talo om täämbägi viil säääl. Mu ristesä latsõ' — Karin ja Kaimar — omma' tä hoidnu' kõrrah ja ma vöi kõõ sinnä' minnä', ku õnnõ aigu om.

Tahasi üldä' mammalõ ja papalõ suurõ' teno' tuu hoolõ ja vaiva iist. No saa õnnõ kündle panda' kerko näile ja paasa-pääväl lillioosa surnuaid.

Päälina tütrik Liivi

Kommentaare internetist:

<http://ajaleht.setomaa.ee>

Loe ja kommenteer!